

JADRANKA

Izhaja v Trstu l. vsakega meseca.

Posamezen izvod 80 st. Letna naročnina iznaša 10 L, za Jugoslavijo 30 Din.

Uredništvo in uprava: Via Scorcola 492, I.

= Družinski list. =

Odg. urednica: Marica Stepančičeva (Gregorič).

Vspored:

1. Velikonočno jutro. Aleksandra.
2. Le naši nam kopljejo grob.
M. Stepančičeva.
3. Trdinov Zepel. M. Skrinjarjeva.
4. Želja. Ivka Vasiljeva.
5. Pompej. Gracijanova.
6. Napoleon. Svatopluk Čech.
8. O dolgem življenju. S. G.
9. Grinte. M. Gregoričeva.
7. Dr. Tavčarju! Fr. Žgur.
10. Stojan. Vida.
11. Drobtine.

JADRANKA

LETO III. — ŠTEV. 4

Glasilo odločnih in neustrašenih.

MALI TRAVEN 1923.

ALEKSANDRA :

VELIKONOČNO JUTRO.

Prepeva Njegovo vstajenje
ves sinji škrjančev azur.
Veséli šum jútranjih ur
povablja na novo življenje.

Velikonoč v dan označuje
vsa práznična pesem zvonov,
gre jasna prek naših domov — —
le v duši — je ni Aleluje! — —

MARICA STEPANČIČEVA :

LE NAŠI NAM KOPLJEJO GROB!

Prav tam, kjer so se še l. 1500 prostirale njive in pašniki našega okoličanskega kmeta; prav tam, kjer je na neobljudeni morski obali posedal samoslovenski pastirček pa piskal na piščalko spremljajoč šepet prihihehetajočih valčkov; prav tam, kjer se je mimo morskega proda vila pred par stoletji bela steza, ki je iz Rojana in iz Sv. Jerneja (Bar-kovlje) prenašala ob vsakem lepem nedeljskem popoldnevu brhke in čile okoličanske pare v pisarnih narodnih nošah v mestno nabrežno cerkev S. Petra; prav tamkaj štrli dandanes tužna stavba proti nebesnemu svodu, naša bedna opustošena imovina, nekdanji naš ponos, naša slava, naša narodna zadruga, naš staroslovenski Višehrad, skrinja vseh naših zvez, vseh naših smotrov in potez, vsega našega stremljenja, taborišče naših dušnih bojov, sveta naša cerkev, hram vseh umetnosti in narodnih podvzetij, shajališče gosposkih in izobraženih, priprostih in delavskih rodoljubov.

Ta tužna, z okajenimi stenami v ozračje štrleča zgradba je danes naša velika, naša občna narodna grobnica! Živa priča je to našega nedavnega delovanja, naših važnih sestankov, naše vznešenosti in zadoščenja nad vspešnim znojem mnogoletnega truda: poduka, prepričevanja, izpreobračanja in navdušenja ob narodnih krstivah. To je bil pravi narodni dom, v katerega se je povračal skesano in udano izgubljeni sin, to je bilo svečanostno zavetje, ki je z rodoljubnim vzhitom sprejemalo pod svojo streho v tujinstvu zabredle družine.

Danes je to naše poslopje naša orjaška narodna grobnica, ki jo je provzročila zločinska pest brezvestnega trinoga, ki jo je prizadela iz krutosti in podlosti spojena lopovščina, ki jo je vpepelila smrdeča baklja, osmoljena s penečo besnostjo samopašnega podivjanca, da iz te zemlje — ki je bila rojstvenost naših pradedov, ki je še kot neobljudena ob-

M. SKRINJARJEVA.

TRDINOV ZEPEL.

Ste li poznali Trdinovega Zepelna? Gotovo ga niste poznali, ker leži že dolgo let na kobaridskem pokopališču.

Trdinov Zepel je bil posebež, kakoršnih je med Slovenci še jako malo. Poznala sem ga izza detinskih let, ali Zepel je bil vedno isti: večno mlad in večno zaljubljen fant. Nad štirideset let je vsoval, vsled tega je dobil naslov: «Večni fant». Hudomušni in šegavi Kobaridčani so zato neprestano zbijali burke ž njim. Zepel je namreč izbiral vedno samo lepa, le mlada in komaj dorasla dekleta. Kadar koli so se šegavi možakarji, ali šaljive ženice pogovarjale v njegovi navzočnosti o kaki novo vzrasli krasotici, so ga vselej podražile: «Nu, Zepel! Kaj ne greš vsovat k njej?»

Nato je Zepel ustal, se poslovil vojaški, zamišljeno pogledal vprašatelja ter se odrezal: «Seveda grem! Ze drevi ji bodem dvoril!

morska pokrajina zadobila z našim plemenom svoje prve naseljence — iztrebi vse dokaze slovanskega obstoja, odpravi vse znake, ki bi spominjali, da so Slovenci tod ne le prebivali in telesno živeli, ampak se tudi duševno jako razvijali ter so v dobi zadnjih dvajsetih let v toliko napredovali, kakor gotovo niso oni, neprestani pridigarji prosvete, niti v zadnjih dvestoletih. Da! Prav tam, kjer je l. 1500. in še pozneje stala razorana trata, posejano polje, tam, kjer se je še pred kratkim dvigal proti vzdušju naš narodni tempelj, tamkaj stoji danes grobnica, ki je vtisnjena v vseh srcih naših, ko neodoljiva boleost, grobnica, ki je v naših srcih skeleče zasekana, kakor s soljo potrošena zevajoča, rana; to je grobnica, pred katero ne poklekamo, pred katero se ne prekrizujemo, vendar grobnica, ki ji naš duh s pogledi in v nemem trepetu pošilja svoj tihi pozdrav, svojo tiho molitev, svoje tihe obljube in prisege. Obljube, da ostanemo trdni v onih naukih, ki smo jih zajemali tam notri, da ostanemo zvesti onemu snovanju, ki so je naše duše vsesavale pod njihovim krovom in da se ne udamo namigovanju narodnega nasprotnika, da se ne upognemo nikoli pred tujcem, da mu ne prodamo nikdar svojih duš, da ne skrhamo svojih značajev, da ne obremenimo svoje vesti, da ne pomanjamo svojih vzorov njim na ljubo — ki nas hočejo z nasiljem raznaroditi — njim na ljubo, ki nas hočejo zatreti, njim na ljubo — ki nas hočejo prečrtati iz knjige zgodovine — njim na ljubo, ki nas hočejo iztirati iz te naše rodne grude, da bi le-tà izgubila sleherni sled o našem nekedanem cvetočem življenju, slednjo sled o našem pričujočem bridkostnem životarenju in končno njim na ljubo — ki si prizadevajo, da bi njihovi potomci šteli na rovaš prosvete naše sedanje narodne muke, sedanje naše tlačiteljstvo ter si šteli v čast, kako so nas nasprotniki oslabili, upognili, zlomili in pogoltnili

Iz naših oči seva prisega, ko gremo mimo svoje grobnice, prisega, ki je vznikla iz toplih nad ter zaupljivosti, ki je pognala v okvirju trdnega uverenja, na podlagi čistopriprostega naravnega zakona, ki ga suka človeška zgodovina z lokom pravičnosti. Pred Parizom so stali prešerni Germani in sukali svoje topove v smeri proti Eiflu... a kje so Germani danes? Pred Petrogradom so bili Nemci z mržnjo prežeti zatiralci slovanskega plemena... a kje so danes? V Beogradu so bili naduti Avstrijci, objestni zaničevalci slovanskih sloboščin in slovanskega delovanja... a kje so danes? Hi, hi! Kje so danes; kjé? Zgodovina vedno suka svoj manubrij in kolo smukne v drugačno smer

Tam na preširnem trgu štrli kvišku žalostna zgradba! Naša skupna splošna narodna grobnica je to! Toda grobnica, ki nam nikakor ne šepeče rezkega, odločilnega, porogljivega: Memento mori! Pač pa je to grobnica, ki nas poživlja, ki nas bodri in svari pred pogubo, ki nas navdaja s potrpežljivostjo, ki nas pogumi k vztrajnosti, da ne klonemo in se pred vsem ogibamo, pred vsem, kar bi nam utegnili skopati narodni grob. Oj, cela jata nas je, ki živimo neupogljivega duha, cela truma nas je, ki trdno zaupamo v bodočnost, cela množica nas je, ki računamo z načrtom naravnega zakona in njega stvariteljice zgodovine, cela gnječa nas je, ki z vedro punčico zremo pred se

Vendar, ah! V tej isti gnječi nas je množica, ki s strahom motri okoli sebe, v tej isti množici nas je cela truma, ki z boleostjo v prsih opazujemo početje nekaterih našincev in tedaj zavzdihnemo, kriknemo, pljunemo, zakolnemo. Kako ne? Glejte jih! Cel kolobar naših brhkkih deklet, ki so nekoč prepasane z belordečomodro trobojnico prepevale in deklamovale ob našem narodnem ognjišču, le glejte jih, kako se pajdašijo s temnopoltim protivnikom, kako se nagibajo v njega prožne in mehke objeme, kako se družijo in porajajo bastarden zarod, ki bo

Nikogar družega žena ne bode, nego moja! Krasotice ne dam nikomur!»

Ko so mu tržani, šegavo ugovarjali, razhudil se je ter jih pošteno ozmerjal in ponosno pa vojaško odkorakal domov.

Doma si je osnažil visoke škornje, da so se svetili. Oblekel si je praznično obleko pa hajdi k novi izvoljenki. Tako je delal, skoro vse svoje življenje.

Najbolj zanimivo ga je bilo gledati vsaki dan po solčnem zatonu, ko je korenjaško stal pred Spehonjevo hišo. Postavil se je na vogal pred mostičem pod katerim teče mali Kobariščak. Čez ta mostič so morale kobariške mladenke po vodo k studencu, ki je izviral pred Pikčevo hišo.

Vsako dekle, ki je šlo po vodo, je moralo mimo Zepļa. Zepelj je vsako nagovoril. Mladenke so se seveda muzale in dražile ubogega fanta, toda on ni ostal dolžan nobeni.

Videti bi ga morali kako se je postavljaj skrbno obrit, skrbno počesan, v praznični obleki z dokolenskimi škornji, ki so se še bolje svetili kot dobremu dekanu Jekšetu.

Ostajal je tam, dokler se ni stemnilo in ni bilo nobenega dekleta več po vodo. Še le tedaj je prav počasi odkorakal domov večerjat. Tako je postopal dan za dnevom, leto za letom, in s svojo ljubeznijo zabaval žensko mladino na lepem kobaridskem trgu, pred mostičem in bistrim Kobaridščakom.

Bilo je neke nedelje popoldne leta 1874. Nekaj Kobaridčanov nas je sedelo v senci pod lipo. Pogovor se je sukal okoli Skalarjeve Jelice, ki je bila 2 leti v Trstu pri teti ter se pred nekaj dnevi povrnila domov k materi. Sosedje niso mogli prehaliti njene lepote. Korenin je rekel: Recite, kar hočete, tako lepega dekleta nisem še videl. Star sem že, ali

nekoč sikal ves svoj žolč na pepelišče naše svete, naše narodne grobnice.

In glejte dalje zrele, razsodne može, kako se črtajo iz naših društev, da ugodè nasprotniku in da zamorejo s svojimi vznešenimi glasovi opevati blaženost in umetnost tujega naroda po tujih društvih...

Le glejte jih žene, matere, kako se sramujejo naše govorice, le glejte jih, kako dojijo in zibajo svoje dete s tujo uspavanko; le poslušajte jih po cestah in trgih, po prodajalnah in tramvajih, kako se bahajo s tujerodnim popačenim narečjem, zametujè svoj jezik, zametujè narodnost, dasi jih le-ta izdaja v vsem: v izrazu obraza, v izrazu oči, v potezah nosu, čela, brade.

Le ozrite se po njih, da bolje slišite, kako zašepečejo svojemu lastnemu otroku: tukaj ne govori po našem.... Glejte jih čile mlade korenjake trdnega zdravja in petičnega žepa, kako se dovoljujejo vezati v nasprotniški „sveženj“, da jim ne pobegne ne ravno neobhodnopolnebnosti zaslužek.... Glejte jih kratkokrile punčke, kako brez vsakega sramu do rodoljubnega sosodstva, brez obzira do uglednih sovaščanov, brez čuta ponosa in z zadovoljivim usmevom staršev polnijo nasprotniška razvedrilišča, samo da si nabavijo kos plātna, samo da pozobajo zavitek sladčic. Le glejte jih male fantiče, kako se radi bratijo z druščino nasprotniških otrok pa s toli pohlevnostjo, skromnostjo, z očitno manjvrednostjo in suženjsko pokornostjo, ko da jim je podeljena kaka izredna čast, ako smejo občevati s tujčkom. Zato pa izkazujejo tudi vso svojo hvaležnost s tem, da jamejo zanemarjati svoj jezik in besedičiti v tujem, akopram je en sam lahonček med njimi. O, le pogledajte jih neke naše slovenske družine — ki so se še nedavno smatrale zavednim in rodoljubnim — kako so lastno materinščino zaklenile med staro ponošeno šaro in kako se tudi, ko so docela samcate med seboj in s svojimi otročiči, pomenkujejo le v tujinščini.

Zakaj neki vse to? Zakaj? Čemu se vsi ti ljudje tako ponižujejo, zatajujejo, prodajajo? Čemu se sramujejo materinščine? So li bili naši pradedje tolovaji in lopovi, da bi se jih mi morali sramovati, da bi morali prikrivati svoje pokoljenje? Predstavlja li naš jezik kletev ali psovke, rjojenje in gaganje, da bi nam mogel biti v sramoto, da bi morali zaradi njegovega glasu zarudevati, da bi ga morali le doma izgovarjati, da bi ga morali med drugorodnimi neslišno izustiti? Je li naš jezik pomenek zločincev, ubijalcev in tatov?

Ni li naš jezik ravno tako izraz človeškega srca, človeškega razuma, človeškega mišljenja, kakor je vsak drugi?

Izpremeni li pes svoje lajanje, mačka svoj mijavk, kokoš svoj kokodajsk in prasè svoje kruljenje, ko preide pod drugega gospodarja? Hočemo torej biti mi po spoštovanju samega sebe in po ponosu nižji in manj vredni ko pes, mačka, kokoš in prasè? „Pretiravanje! Le peščica je sličnih zablod!“ me utegne kdo zavriniti. Oj, ako bi le bilo tako! Toda ni jih več peščica, ni jih le družbica, cela množica jih je že, ki tvorijo tako druhal, svojat brez ponosa, brez narodne zavesti, brez značaja, brez obzira na sramoto in poniževanje, ki je vsled njih morajo občutiti pošteni soplemenjaki.

Vendar tiči tudi na nas majčkена krivda, da se ta sodrga dvomljive narodnosti tako števili in plodi in to le zategadelj, ker ne gremo vsi mimo njih z očitnim zaničevanjem kakoršno zaslužijo; ker se jih ne ogiblremo s prezirom, ki bi jim pretresel duše, ker se ne odtegujemo od njih nemarne druščine, kakor so se oni od naše narodne celote. Le zato se ta druhal širi in množi, ker imamo za njih še vedno isto prijazno besedo, ko nekda, še isti uljudni nasmešek, ko nedavno, le zato ker jim ne siknemo v lice: Fej, odpadniki, fej, grobokopi našega plemena ob

povem vam, da danes, pri večernicah, nisem mogel niti moliti, ko sem zagledal Jelico v Perojzovi klopi. Ona je pobožno molila, ali fantje so vsi gledali le vanjo. In obrnivši se k Skalarci je dostavil: «Tereza, lahko si vesela, ker imaš tako lepega otroka! Jelico ti bodo kmalu ukradli. Skalarca je v zadregi malce zarudela ter se branila take hvale:» «Kaj ji pomaga lepota, ko pa nima bogastva, tudi je plaha in boječa. Srečna je pri nas pač le ona, ki je bogata, Jelica pa ni.» Še bi bili razpravljali o Jelici, ali tedaj se je prikazal Trdinov Zepel.

Le-ta se praznično napravljen in z lesketajočimi škornji ustavi pred hišo, ozirajoč se naokrog.

Sosed Ivan ga podraži:

«Nu, Zepel, kam pa greš danes vasovat? Gotovo greš u Drežnico, ali pa na Trnovo?»

«Kaj Drežnico, kaj Trnovo?» se odreže Zepel. «Ni mi treba hoditi v druge vasi, dokler imamo v Kobaridu taka dekleta, kakoršna je Skalarjeva Jelica.»

«Beži beži! ga zavrne Jurcev Tomaž. «Jelica je še otrok; ima komoj 16 let! Ti pa vasuješ že celo večnost. Vasoval si pri mojej ženi, vasoval pri Jeličini materi. Kaj ne, Tereza, da je Zepel vasoval tudi pri Tebi?»

«Seveda je!» se je odrezala Skalarca.

«Vidiš Zepel, pri Jelici ne bo nič! Iskati si moraš starejših deklet. Jelica je otrok in najbolje je, da pustiš otroke na miru!»

«Kaj otrok!» je vzrožil Zepel. «Jelica ni več otrok! Najlepše dekle v trgu je! Saj so vsi fantje v cerkvi gledali le njo in vsi so rekli, da je najlepše dekle; krasotica je!»

«In ozrši se okrog, je vprašal:» kje pa je, da je ni videti?

«V Idersko je šla obiskat sorodnike!» pojasnila je Skalarca. Pa veš, Zepel, bolje je, da se ne smukaš okrog naše hiše, ker ne bode nič s tvojim vasovanjem».

Jadranu, našega bitstva po kršnem Krasu, našega rodu od Mangarta do Snežnika in Učke in Velebita; le zato, ker jih ne sunemo od sebe z gnjevom, ki ga zaslužijo one nizkotne duše, skrbeče le za svoje sedanje blagostanje in nebrižne za ves naš narodni jad, ne zmenjajoče se za zlo, ki je provzročajo narodni postojanki na narodnem braniku . . .

Le oni so naši grobokopi, oni so grinte in kraste na našem zdravem narodnem telesu

Tamkaj na preširnem trgu štrli v nebo žalostna zgradba, naš sveži narodni sarkophag. Tam štrli proti obzorju veličastna katakomba, ki so nam jo odprli nasprotniki! Ali! Ta nesreča, ki je sicer zločin, ni za nas še najhujši greh; izklesal jo je naš narodni nasprotnik in — samo od nas je odvisno, ako to veliko narodno grobnico razušimo ali ako v agoniji zdrknemo vanjo. Največa in najstrašnejša grehota, grehota, ki je nobena pokora ne more izbrisati več, je le ona, ki jo provzročajo naši lastni ljudje v svoji malomarnosti ali v svoji nevednosti, ljudje naše krvi, naših šeg in našega jezika s svojo nepremišljenostjo, kakor tudi s preračunjenostjo z ozirom na izboljšani blagostan. Le oni so najnevarnejši, le oni so istiniti in edini krivci, ako nas bodočnost zagrne z odejo pozabnosti in ugonobitve. Oni so krivci, da se nasprotniki še strožje pačijo okoli nas, da osornejše povzdigajo gospodovalni glas napram nam; le oni so krivci, ki zavednim rodoljubom provzročajo odhod preko meje, da se poslavljajo s solznimi očmi od svoje rodne grude. Le v njih samih tiči krivda, v njih, ki se do tal pripogibajo pred vsakim nasprotniškim smehljajem, pred vsakim tujčevim pozdravom. Večja krivda celó tiči v njihovi šibkosti in narodni mehkužnosti nego v nasprotnikovem lučaju, nego v sovražnikovem sunku, nego v udarcu samogoltnika.

Zato tudi bodo le oni sami krivi, ako se bodo kedaj na tej zemlji, ki jo je razkopaval in razoraval naš praded — začeli odpirati naši grobovi, gomile, v katere bomo primorani leči neizprosno drug za drugim. Zato nam nikoli, ko sedaj, ni pretila nevarnost, ki vodi v narodno pogubo! Nikoli, ko sedaj niso bila potrebna predavanja in nauki o narodnosti, o značaju, o poštenosti in rodoljubju, da še pravočasno podučimo nevedneže, da pravočasno pokažemo nepošteno stališče, ki so je neki že zavzeli in v katero se mnogi nagibljejo, da jih še pravočasno rešimo. Ako pa naša beseda pada na odrevenela srca, na okamenele duše, na izprijene možgane, tedaj narišimo debelo črto med njimi in nami, da otmemo, kar se oteti dá... tedaj potegnimo prečnico med njimi in nami in z gnjevom, ki ga zmore le narodno potrta duša, z zaničevanjem, ki ga zmore pošteni glas, in rodoljubna desnica, zaorimo jim v večno slovo: Proč od nas, prekrinkane mevže! V dalj od nas, ošemljeni odpadniki, kajti le vi kopljete našemu narodu sramotne grobove!

«Ti ne boš ukazovala, ako me Jelica rada ima! Vzameva se lahko proti Tvoji volji, če Ti je prav ali ne,» odgovoril je vzkipeče.

Skalarca ni bila pravnič užaljena, saj je poznala nepopoljšljivega «Zepelna», nasmehnila se je ter dejala: «Nu, ako Te bode Jelica imela rada, pa Ti res ne bodem branila priti.»

«Kaj ne bodeš branila!» se odreže sosed Jug, ko da ni razumel šale. Zepel je že star fant. Tvoja

Jelica je pa še otrok. Ako ne boš Ti branila, branili bomo mi, da Zepel ne pride vasovat k Tvojej Jelici.»

«Ti, šleva, naj bi nama branil?» odvrne Zepel. Kdo pa si Ti? Koliki pa te je, da mi bodeš branil, priti k najlepšemu dekletu?» se je Zepel postavil pred Jugo in ga zaničljivo gledal.

Jugu je šlo sedaj na smeh, ali premagoväl se je. Ozrl se je pomembno pa sosedih in ti so ga

tako razumeli: razdelili so se v dva tabora; Ena skupina se je postavila za Zepelja, druga proti njemu.

«Veš Ti, Jug! Zepelnu pa res ne boš branil!» se postavi Pstinar proti Jugu. «Jelica je res mlado dekle ali je resna in pametna. Najbolje, da odloči sama, ali ima Zepelna rada ali ne!»

«Rada naj bi imela takega starega sivega fanta, se umeša Matvez. Fantoval je z nami. Z nami je vsoval pri Jeličini materi, sedaj pa hoče imeti njeno hčer.»

«Saj res, saj res!» so upili Jugovi pristaši. «Ne sme hoditi k Jeliči; drugače ga naženemo s polenom.»

Bilo je smeha na obeh straneh. Ubogi Zepel je stal nekaj časa bled od jeze kot prikovan; revež ni poznal šale. Čutil se je užaljenega na svoji mladeniški časti. Zaničljivo je gledal nasprotnike ter se mogočno branil:

«Vi mi boste branili? Koliko pa vas je? Naženem vas vseh! Le poskusite. Ne poznate še Trdinovega Zepelna!» Vpil je in mahal z rokami ter žugal s pestjo.

«Kaj se srdiš, Zepel!» potolaži ga Cebedin. «Kaj to briga druge, ako imaš Ti Jelico rad. Jelica je res najlepše dekle v Kobaridu! In ako ima Jelica Tebe rada, kedo Vama mora ubraniti?»

Zepelju se je vnovič zjasnil obraz, da se je nasmehnil Cebedinu, ki se je tako možato zavzel zanj.

«Edino Tebe in Pstinarja povabim na svatbo, ki bo v kratkem tudi proti volji Skalarce» se odreže vzradošeni Zepel. Te seme naj bi mi branile? O, ničesar ne bodo dosegle. Jelica mora biti moja žena, in amen!»

«Prav praviš, Zepel!» mu pritja njegova skupina. «Le možato se odreži, Zepel, pa zmagaš gotovo!»

Še bi bili dražili ubogega zaljubljenca, da ni prišla Jelica pred nje.

To Vam je bilo res krasno dekle! Visoke in vitke postave. lepega podolgastega obraza, rdečih ustnic, katere so krasili dve vrsti snežno belih zob. Kadar se je zasmejala, sta se na licih napravili dve ljubki jamici, kar jo je delalo še zalšo; glavico so ji obkrožali zlatorumeni kodrasti lasje, ki so ji silili na čelo. Ljubko je potresala z glavico, kadar so ji kodri silili v oči, modrozelenkaste barve.

Ob njenem prihodu so vsi umolkili.

Jelica je stopila k materi, se ozrla po skupini in z nasmeškom pozdravila sosede. Opazivša Zeplja, je stopila k njemu in mu podala desnico »Zdrav Zepel!« mu je dejala. »Kako se imaš? Kaj se nisi še poročil?« Zeplju so lica rudela zadovoljstva. Zmagoslavno se je oziral po skupini in dejal Jelici:

»Čakal sem Tebe, Jelica, zato se nisem hotel poročiti. Tebe ali nobene!«

»Mene, da si čakal?« reče smehljaje deklica. »Ravno mene? Saj je vendar v Kobaridu dosti deklet. Zakaj ravno mene?«

»Da v Kobaridu je dosti deklet,« reče Zepel »ali ni nobena zame! Čakal sem Tebe in edino Ti boš moja žena!«

Jelica je zarudela. Navzlic temu, da je poznala Zeplja in njegovo zaljubljenost, jo je vendar spravil v zadrego. Iz te zadrege jo reši sased Jug.

»Veš, Jelica, Ti nimaš očeta, Zepel se pa Tvoje matere ne boji, ker je tudi pri njej vsoval. Branili Te bomo pa sosede! Zepel ne sme, pa ne sme priti vsovat k Tebi!«

Jelica je prijazno pogledala Juga, ali rekla ni ničesar, ker ni hotela žaliti ubogega zaljubljenca.

Zepel pa je vzkipe, in hotel planiti na Juga. In gotovo bi bil iz šale nastal pretep, ako bi ga ostali sosede ne zadržali.

Zdaj pa sta obe skupini sprevideli, da sta s šalo šli predaleč.

Zepel je klel in obsipal s raznimi pridevki svoje nasprotnike. Končno se je resnejšim možem posrečilo, da so Zeplja oddaljili od skupine in ga mirili.

»Nič ne maraj, Zepel, ako Te ne puste vsovat pri Jelici; saj je v Kobaridu še mnogo drugih lepih deklet. Vasuj pa pri njih.«

»In Jelica tudi dote nima! Ako jo vzameš bosta večna reveža. Vzemi raje bogato, ako tudi ne bode tako lepa, kakor Jelica.«

Na tak način so Zeplja popolnoma pomirili.

Ko se je pa Zepel umiril in se ozrl po okolistoječih ni bilo več ne Jelice, ne Skalarce. Tudi Matetvž in Jug sta jo popihala domov. Zeplju je minila vsa jeza in je dejal: »Prav imate, kaj bi lazil za Jelico ko nič nima, niti poštene bale ji Skalarca ne bi dala.« »In v Kobaridu so še druga dekleta, ki bodo imela veliko balo. Še danes si poiščem tako dekle. Mar mi je za Jelico.«

Možakarji so mu kimali:

»Prav imaš, Zepel! Kaj bi lazil za tem otrokom.«

Zepel se je odrezal.

»Sedaj hitro grem, že vem h kateri!«

Obrnil se je, pozdravil vojaško in vojaško tudi odkorakal. Može so še dalje zbijali šale iz ubogega Zeplja in se smejali njegovi zaljubljenosti.

Tako se je končal ta prizor. A sovaščani so se mu vselej posmihali ter ga dražili, ko so se spomnili kake namišljene krasotice v okolici Kobarida.

Včasih mu je ta ali oni rekel: »Ta in ta Te pozdravlja!«

Zažarel je Zeplju obraz in rekel je: »Moram takoj domov, po večerjam pa pojdem k njej!«

Ako je bilo tudi več ur hoda, je hitel k novi izvoljenki, katera mogoče niti poznala ni Zeplja in ni ničesar vedela o pozdravu.

Nekega večera smo sedeli pred hišo, ko je Zepel prikorakal mimo, po vojaški pozdravil in odhitel dalje.

»Kam greš, Zepel« je zaklical moj brat za njim. »V Bovec grem k najlepšemu bovškemu dekletu. Po Robčevem Tonetu mi je poslala pozdrave in vabilo naj hitro pridem!«

Milo se mi je storilo in sočutno sem zrla za njim, ko je praznično oblečen in s svetlimi škornji korakal resno naprej. Zasmilil se mi je, revež, saj je bil že v petdesetem letu, a Bovec za celih pet ur hoda oddaljen. Zasmilil pa se mi je še bolj drugo jutro, ko je okoli šeste ure prikreval spehan mimo hiše; težko je vlačil noge za seboj. Deset ur hoda ni čudo za tako priletnega moža.

In tako je delal vse svoje življenje, do svoje smrti. Zaljubljen je bil do zadnje ure.

In do zadnje ure je sirota Zepel zabaval Kobaridčane s svojo neozdravljivo zaljubljenostjo in krepko domišljavostjo; bil je Kobaridčanom pravi »Deseti brat.«

IVKA VASILJEVA, CELJE.

Želja.

Ah tam, kjer solnce žarko
obseva rojstni kraj,
grob svoj želim si tam,
kjer domovina je kot raj!

V zemlji solnca, cvetja
bo spalo mi trudno telo;
nad mano bo mirta šumela
o sreči — v gomili samò. —

GRACIJANOVA:

POMPEJ, MRTVO MESTO!

Bilo je v onem letu, ko je razen Skandinavije, Italije in par drugih držav, stala že vsa Evropa med ognjem in mečem, da sem sklenila — kakor vsako poletje — napraviti skok v oni delec sveta, ki mi je bil še neznan. In tako sem se odločila, da pogledam, kako je v Sardiniji, Siciliji in Kalabriji, oziroma ali se sploh južna Italija mnogo razlikuje od severne. Nekega julijskega dne sem se ukrcala na ladjo, ki me je prenesla v Ankono, odkoder sem naposled potom vlakov in parnikov prispela v Tarantski zaliv. Diven pogled, nepopisen občutek! Prišedši tjakaj mi je bilo, ko da mi je nekdo bliskoma potegnil mreno z oči, ko da sem z istim prvim pogledom na prostrano tarantsko lukko zapopadla nekaj, do tedaj nepojmljivega, o čemur nisem preje razmišljala. In spominjam se, kako sem si isti trenutek zaželela biti lahnokrila ptica, da bi odletela nazaj, odkoder sem prijadrala ter skrivnostno a vendar še začasno razodela, kar sem videla... Pred menoj je namreč v vsej svoji veličini in divoti — ki bi jo sleherni pomorščak opazoval z neodoljivim užitkom — bilo v dostojanstveni legi razvrščeno vse italijansko vojno brodovje, čakajoče na velelni mig in pisk, da pripravljeno odfrči liki grabežljivi jastreb proti Dalmaciji... da s posvečenim zanosom in brez zlih namenov, ko nedolžni labud odplava proti — nekoč s trstjem poraščeni naselbini naših dedkov — proti oboževanemu Trstu... — — —

Razrušeno mesto Pompej se prostira na križišču med tremi mesti, med obema nabrežnima mestoma Napoli in Sorrento, oziroma med prvoimenovanim in med grički ležečim Salerno. Notri v pokrajini, med Neapljem in Pompejem, se dviga nad tisoč let kadeča se gora Vezuv, bljuvajoči ognjenik, ki je tekom stoletij donesel južni Italiji toliko bridkosti in gorja. A navzlic temu se ljudje iz strahu pred njim ne izseljujejo iz njegovega obližja, ne zdvajajo.. ne ostavljajo rodne grude... Nasprotno! Nove hišice svetlikajo izza pisanih livad, izza plodnih vinogradov, izza z oljkami, pomarančami in pomogranami ozalšanimi brdi in holmi. Tam góri, prav na Vezuvovih prsih leži razstresena cela truma bajt in dvorcev, številno obljudena vasica, ki se daljnemu opazovalcu prijazno smehlja nasproti, ko da bi ga hotela zvabiti nesamo k sebi, ampak še par korakov dalje do Vulkanovega žrela. Toda temnosivi dim, ki se v gostih kolobarjih izgublja v vzdušju, vzbuja nezaupljivost, dvom in bojazen, da krene tujec raje v nasprotno smer, dasiravno mu zgovorni kalabrežki vodnik zatrjuje, da je Vezuv nevaren le tedaj, ko se zbudi, ko jame rjoveti in kruliti, ko lačna zver. Zaman! Le malokateri tujec Anglež, Rus, Nemec, ki ni ravno strokovnjaški kemik, se dá pregovoriti, da bi se splazil na rob brezdna; večina njih le iz daljave strmi vanj, pa postoji in

SVATOPLUK ČECH:

NAPOLEON.

(Poslovenil S. S.)

Končno se je povrnila naposled iz Prage. Bila je ravno zopet pomlad in vrt v polnem cvetju.

Po pisarni nisem šel domu, temveč sem taval za svojimi mislimi po poljih in gozdih. V mraku sem se še le vračal v predmestje; toda daljnji ovinek me je privedel zopet k vrtu doktorjevemu in sicer k zadnjemu oddaljenemu delu njegovemu, ki je bil nekoliko bolj zapuščen. Cvetiče grmovje je lezlo v divji prostosti skozi zarjavelo železno omrežje, s katerim so bili prepreženi prostori mej stari mi zidanimi stebri, nosečimi na nadglavjih razpale čudne vaze in kosce kipa čudno zviti angelčkov. Bil je to očividni ostanek starejše ograje vrta iz prejšnjega stoletja. V sredi ograje se je obranila tudi še vrtna lopa, poslavljen po ukusu tistega veka in pokrita poševno s škodlami. Pred začinjimi durmi je bila terasa, ograjena spredaj s kamenitim, lepo luknjičastim držajem, kateremu na voglih sta stala razpala, z mahom obrasla amorja z napetimi loki brez tetiv in s praznimi tuli. Od te terase so držale na obe strani stopnice z enakim držajem in so se bližale od polovice poti svoje zopet skupaj; zdolaj sta se končala oba držaja v dva kamenita, na svojem vrhu z razpalo vazo okrašena stebra, katera so vezala zarjavela mrežasta vrata, sicer vedno odprta. Okolo vrta je bilo na tej strani pusto: obrasel breg tihe rečice z mogočnimi jelšami, pod katerimi je redko sedel kak meščan, pečaje se z ribjim športem.

V tem trenutku ni bilo tu človeka. Z utripajočim srcem sem se bližal vrtu. Slutil sem, da tukaj le zagledam podobo, katera je pred mojim duševnim očesom plavala celo pot. In nisem se motil. Duri vrtna lopa so bile odprte in na terasi je stala Jarmila, uprta s komolci ob kameniti držaj med amorjema in zamišljeno obličje položeno v gibčne dlani. Oči njene so gledale skozi prazne prostore mej jelšami sanjarski na ugašajočo večerno zarjo.

Uzdignila se je brzo. Zapazila me je. Nehote sem obstal in potegnil klobuk z glave; ona se je v zadregi priklonila. Trenotek sem tako stal brez besede; potem se je začulo iz mojih usten: «Ali uživate krasen večer, gospodična?»

Čez malo časa še le je odgovorila pretrgano:

obtiči še hip z začudenimi očmi nad ono samotno naselbinico, ki je postala zgodovinsko važna, saj so stale njene prve hišice že tedaj, ko je zdivjani Vezuv bljuval preko nje ter uničil daleč ležeče mesto Pompej, dočim je v svoji zlobni hudomušnosti njej popolnem prizanesel. — — — — —

Napoti se v Pompej odkoderkoli, idi mu nasproti izza otrantskega obrežja ali izza tyrenske obale, povsod te bo prevažal vlak skozi slavoloke myrt, mandarinov in oljk, med latniki sočnega grozdja in gredami opojnih dišav, med romantično posejanimi kmetskimi selišči in razkošnimi dvorci tako, da moraš — ne le, kakor po severni Italiji le ponekod in zato ker ti rečejo drugi, ampak iz lastnega prepričanja — vzklikniti: Italija je res vrt sveta!

(Nadaljevanje)

«Dà — zares je krasan večer; v Pra-
gi sem se morala odreči takih užitkov
— kaka je ta krasota barv tam na
obzorji — in vzhajajoči mesec je
zardel v njej lahno, da se vidi kakor
rubinov —.»

«Ah, tudi mesec vidite?»

«Dà, od tod se lahko vidi — glejte
tam ob strani, mej jelšami — toda
morate sem gori.»

Lahko si mišliš, s kakimi občutki
sem zadostil temu pozivu. Stopil sem
k njej na teraso in pogledal na ono
stran, kamor je kazala z nežnim
prstom.

«Zares — kaka krasota! — —» še-
petal sem nehoté, težavno dihaše.

In potem sva umolknila oba. Stala
sva tesno drug poleg drugega, ozira-
joč se nemo na bledeči škrlat večer-
nih oblakov. Na terasi je bilo že
temno. Nisem videl obrisa njenega
obraza; slišal sem le nemirno njeno
dihanje in menil, da opažam lahno
drgetanje njenih prsi. Nežno sem
ujel njeno gibčno ročico; ostala je
trepetajoč v moji roki. Sklonil sem k
tej ročici obličje, poljubljal jo strastno
— devojka je vzdihnila globoko...
V tem je v vrtu zašumelo in blisko-
ma mi je ušla ročica, Jarmila je sko-
čila v vrtno lopo in hitro za seboj
zaprla durj. Ključ je zaškripal v klju-
čevnici in jaz sem se opotekal kakor
omamljen dolj po razpalih stopnicah.

O, skrivna ljubezen! O toliko raz-
košnejša ljubezen je svetu odkrita, o
kolikor mičnejši je nedotaknen, ne-
viden cvet v sivi globini pralesa od
vrtnice, katero vidi tisoč oči, katere
vabljivi cvetni prah more streti sto-
tero rok! — Oprosti mi, prijatelj, ta
sentimentalni izliv — preživel sem v
tej skrivni ljubezni z Jarmilo naj-
slastnejše trenutke življenja. Že so
izmenjevale najine oči skozi kalno

okno pisarne in skozi prostore mej
cvetnimi vrtnimi vejami sladka poro-
čila, že so se dotikale pri hoji skozi
temni mostovž najine roke in zvečer
je počivala ona mnogokrat vsa v mo-
jem vročem objetu, vračala moje go-
reče poljube in družila z mojimi svoje
sladke vzdihne, zmešane besede lju-
bezni. Zadnje durj vrtné lope so po-
stale vrata mojega skrivnega edena.
Le jeden izmed amorjev na kameni-
tem držaji je bil zaupnik najine lju-
bezni. Kako pogosto sem pisal pod
pisarniško vinjeto na modri list z
zlatu obrezo, namesto dopisa kakemu
znamenitejšemu mandantu, sanjarsko
pismice, ki je potem skrivaj padlo v
tul z mahom obrasli smehljajočega
bogca, od koder sem pred tem izvle-
kel podobno papirnato pušico, dolo-
čeno mojemu srcu od roke dovtipne
ljubice! Ljubila sva se v svojem ro-
kokovem skrivališči goreče in vender
nedolžno, sanjarski, brez misli na o-
stali svet in na bodočnost. —

Približal se je god drja. Kaline.
Slavil se je vedno dostojno, s stalnimi
obredi. Slavljenec ta dan ni prišel
v pisarno; zato je šla pisarna in cor-
pore zgodaj gori v njegovo stanova-
nje, da bi mu voščila srečo; načel-
nik je bil veselo ganjen in se za-
bavljaval naklonjeno s celim osebjem
pri bogati pojedini.

Za tokrat sem izmislil z Jarmilo
staremu gospodu posebno presene-
čenje.

Malj Ivan je kazal zares za svojo
starost nenavadno nadarjenost. Pri
nekem obisku njegovem v pisarni
sem mu kazal v zabavo črke. Uméval
je s čudovito hitrostjo. Drugič sem
nadaljeval to koristno zabavo in v
kratkem je premagal dovtipni učen-
ček igraje najtežje početke abecedni-
ka. Znal je pismenkovati, da površno

tudi ččkati lažje črke. Na ta temelj
sva zasnovala z Jarmilo svoj načrt.
Obožavani sinček bi imel prebrati
očetu za god v navzočnosti gostov s
svojo roko pisano, kratko voščilo. To-
da jeden del programa sva naposled
izpustila. Ko je ta prihodnji bralec
svetega pisma vkljub moji pomoči
skazil s svojim črčkarjenjem pet čiš-
tih listov, napisal sem na šestega
kratko voščilo sam. Veselje očetovo
bode že dosti veliko, ko se zablisi
sin pred zbranimi gosti v nesluteni
ročnosti v branji, v dobi, ko biva
drugi otrokom še ravno tako neum-
ljiva tajnost, kakor kruh večnosti!

Slavnostni dan je prišel. Osebjem
se delo že dostojno za bogatim zajutre-
kom in načelnik se je zabavljaval ravno
s koncipijentom z anekdotami iz di-
jaških let — da imam tudi jaz dija-
ške spomine, pozabilo se je že davno
— kar so se lahko odprle durj v sobo
in prag je prekoračil, vodčen od Jar-
mile, naš mali Napoleon, nališpan
s čisto novo žametasto obleko, z mo-
gočnim šopkom v jedni in z nekakim
papirjem v drugi ročici.

«Ah tudi ti!» klical mu je oče lju-
beznjivo naproti, obrnivši se k njemu
z naslanjačem in stegujoč roko po
šopku. «No, to je lepo! In kaj pa
imaš tu v drugi roki?»

«Nese ti voščilo,» odgovorila je za
bratca Jarmila, povesivši plaho pred
zbranimi gosti oči. «Napisati ga še
ni mogel, toda prebere ti ga.»

«Prebere?» uzklínil je osupli na-
čelnik. «Kaj, ali zna brati?»

«Zna malo.»

In kje za Boga se je tega naučil?»

«Pri gospodu Beneši,» odgovoril je
sedaj sam deček.

«Ali res, gospod kolega?» in načel-
nik se je obrnil k meni, sedečemu
skromno za mundanti na konci mize,
z vprašajočim in ob jednom ljubeznji-
vim pogledom.

Pojasnil sem ob kratkem celo
stvar.

«Ali to je čudež! Gotov čudež!»
ukal je načelnik, opazujoč po vrsti
obrabe družbe, katera se je brez raz-
ločka silila v izraz oduševljenega
divljenja. «V ti dobi! Nikdar nisem
slišal o jednaki nadarjenosti. Tako se
spravi čez leto mogoče nad loga-
ritme!»

Nato je vzel dečka v naročje. «Toda
stati ti pri tem ni treba; to bo najbrž
malo dalje trpelo,» govoril je nežno
in posadil čestitatelja na otročji sto-
lec, katerega je uslužni sollicitator brzo
pristavil k čelu mize.

Doktor je gledal v neizmernem ve-
selju sedaj na nas, sedaj na sinčka,
kako razprostira polagoma pred seboj

modri list z zlato obrezo in kako nad njim upogiba kodrasto glavico. Srce očetovo je prekipelo. Načelnik je začel mžikati z očmi, potem mu je zalesketalo nekaj med trepavnicami in naposled so stekle svetle kaplje na njegovo lice. Utopil se je globoko v nekako blaženo zamišljenost.

Deček je začel pismenkovati: Lj-lj-lju—blje-na—

«—i! Ljubljeno!» popravil sem tiho, grozeč mu lahno s prstom.

«Ne motite ga,» rekel je doktor, probudivši se za trenotek iz svojih sanj. «Saj si popravi sam.»

Ivan je pogledal napeto v pismo in čez trenotek ponovil odločno: «Ljubljena» in potem nadaljeval: «Jarmila!»

Meni je bilo, kakor bi mi zabol nož v prsi. Zazijal sem na dečka s strahom in se ganil, da bi skočil k njemu in mu iztrgal iz roke usodni list. Toda v tem trenotku mi je zasvetilo spoznanje, da bi si s tem ne pomagal veliko. Jarmila bi mogla tako storiti z izgovorom, da mu je podala v zmoti pismo kake prijateljice. Toda Jarmila je odšla na povelje očeta po kako slaščico, s katero je menil obdarovati malega čestitatelja. Bil sem v tem trenotku gotovo bled kakor smrt.

Ostali so pogledali strmeče drug drugega. Le na čelnik se je utapljal globlje v svoje blage sanje.

Pokazala se mi je vsa groza prihodnjega trenotka. Strašna zmoti! Namesto lista z voščilom — papir je bil sicer jednak, pismo tudi . . .

In zares je prebral deček naslednje vrstice:

«Ljubljena Jarmila!»

Ali prideš danes, moja zlata zvezdica? Zakaj je bil tul prazen? Pričakoval te bodem hrepeneče, ali zaškrpiljejo — o, sladko škripanje! — duri najine ljube vrtno lope, vrata mojega raja. Tvoj Borivoj.»

Ta čestitka je delovala na poslušalce seveda neizmerno. Gledali so osupli, potem smejoči se čim dalje tem bolj neukrotljivo, na čitajočega dečka, na sebe, na zamišljenega načelnika, ki je očitvidno slišal, toda ne razumel. Naslajeval se je z ljubeznjivim zvokom dragega glasu, ne uživa je obsega njegovega napornega čitanja. Bil je preveč utopljen v svoje krasne sanje.

Pri besedi «Borivoj» so se osredotočili pogledi vseh na moji ubogi osebi. Saj ni moglo biti dvojbe o pisatelju čudne čestitke. Morda sem jedini Borivoj v Čehih! Uničen sem pobesil glavo, oči; toda na uho mi je zvenel s težavo potlačen smeh sosedov in uprti pogledi suhega sollicitatorja,

prodirajoči i skozi zaprte trepavnice mojih oči; zasadili so se mi neusmišljeno v globočino duše.

Moja sladka tajnost je torej z jednim udarcem iztrgana tihemu zavetju, postavljena na sramotni oder pred te posmehovalne gledalce, izročena v prežvekovanje njim in celemu mestu.

Tudi načelnika je probudil naposled usodni «Borivoj» in posebni nemir okrog mize iz sladkega sanjarstva. Zdrznil se je, ustal, vzel Ivanu papir iz roke in ga preletel brzo z očmi. Bra! je vnovič, zbledel in zaradel. Listek se mu je tresel v roki in na obrazu se je menjaval osup, gnev, stud, mučna zadrega. Naposled je zmečkal papir v pesti in uprl na me strašan, uničujoč pogled . . .

vedno ustavljen po njegovem grmč. Na srečo se je mej tem spustil deček, britko prevarjen v svojih nadah v pohvalo in dobrovoljnost očetovo, v vriščeč jok. Oče ga je vzel v naročje in ta trenotek so porabili gostje, čuteč dobro težkočo situacijo, da so se priporočili z nemim poklonom in naravnost malopridnim izrazom globokega spoštovanja.

Le jaz sem postal v durih. Hotel sem raje takoj prestat kazni, kateri tako ne ujem, kakor pa prenašati nadalje zasmeh tovaršev iz pisarne.

Res mi je namignil doktor grozeče, naj ostanem; in zatvorivši s ključem duri za hčerjo, ki je prihitela po jokajočega otroka, spravljal se je brez odlašanja name.

Lahko si misliš, kaka burja je nastala nad mojo glavo. Malovredni zapeljivec njegove hčere! Neplemenitnik, ki je uničil njeno ime in dal njegovo rodovino v zasmeh celemu mestu! Licemerec! Nehvaležnik! Odpoved iz pisane, to uro! Otrovnik domače sreče! — Take in jednake strele so švigale iz ust drja. Kažine, ki je pri tem begal kakor besem po sobi.

Še le čez dolgo časa sem mogel, nji, pokazati na svojo odkritosrčno ljubezen, na svoje nauke, na možnost, da se skoro opomerem do spodobne službe —

«Ah, službe!» grmel je zopet doktor. «Nič ne postanete! Pravniškega duha nimate v sebi niti iskric. Popolnoma ste nepraktičen, trapast človek. Največ, če še postanete prismojen kovač verzov . . .»

Njegovo porokovanje se, kakor veš, ni izpolnilo. Ljubezen je premagala celó poezijo, nadvladala je celó mojo mrzost do boginje, katere orumeneli kip hranim tam le kot del ženine dote. Toda prahú ne tehta več — omelo moje Jarmile je prevestno. — Sedaj sem čestohvaležen Ivanu za nedolžno

ovadbo. Morda bi še sedaj prepisaval eksekutorske prošnje in vzdihujoč pri tem narisaval na podlogo krasno dekliško glavo . . . Ljubi Ivan! je sedaj že striček, toda Napoleon še skoro ne postane — prej moj Venceslav . . .»

Konec.

S. G.:

O dolgem življenju.

«Vsakdo ima pravico do dobe, ki jo je odmenila njegovemu življenju narava, in če iščemo sredstev za podaljšanje življenja, dajemo samo migljaje, katero pot treba hoditi človeku, da varuje svojo prirojeno pravico. Seveda zahteva želja po dolgem življenju ako jih življenje sploh veseli, gotovih žrtev, nekoliko samozatajevanja in opuščanje navad, ki jih smatrajo mnogi za neobhodne.

Prvo načelo, ki se ga je držati, je: ogibati se vzrokov, ki dovajajo k rani smrti, ubogati zdravstvene predpise moderne vede, bojujoče se proti zlomu, ki so krivi, da umre nešteto ljudi na pljučnici, jetiki in legarju. Kandidat za dolgo življenje si mora pridobiti gotovih dobrih lastnosti, ako mu jih ni podelila narava. Gledati mora, da bo zmerno jedel in dobro prebavljal. Strogi antialkoholiki po statistiki nimajo nikakih posebnih nad za dolgo življenje. Natančno proučevanje številnih izkazuje dejstvo, da je od ljudi, ki so dosegli posebno visoko starost, najmanj polovica zvesta ostala zmernemu uživanju alkohola.

Kdor se hoče zavarovati proti zgodnji smrti, ta mora biti vesele, mirne, navi ne zdaj muhast, prizanesljiv, zdaj strog nasproti drugim. Zmerne, po dnevnem času urejene navade so potrebne in pa poklic, ki ne sili k neprestanemu ždenju.

Kar se tiče stanovanj, imamo zadosti dokazov, da postajajo telesne kakovosti meščanov s časom manje vredne in da se njih življenska doba z ono deželanov, živčih pod enakimi pogoji, ne more meriti. Glavni vzrok je, ker morejo mesta svojim prebivalcem le težko dajati dve glavni potrebščini — čist zrak in čisto vodo. Iz tega je sklepati, da naj bi stanoval vsak meščan, kateremu je to le količkar mogoče, kolikor se da daleč od središča mesta, s čimer gotovo podaljša svoje in svojih otrok življenje. Kdor najame stanovanje, naj gleda bolj na njegove zdravstvene razmere, kakor na elegantnost. Svež zrak je sploh prvi pogoj življenja in sicer za duha ravno toliko, kakor za telo. Delo in počitek naj se vršita v svežem zraku

in v spanju treba preskrbeti pljučam še le prav svežega zraka.

Človek naj posebno pazi, da se ne preobje. Rajši jesti premalo, ko preveč. Hitro jesti — to je največji sovražnik dolgega življenja. Hrana mora biti primerna starosti, postavi, o pravilu, potrebam človekovim, mora biti pa tudi dobro kuhana. Jejte počasi, ter dobro prežvekuje svojo hrano. Prebava, zdravje bosta takoj čutila to dobroto. S tem se prihrani mnogo moči, ki jo morete porabiti za svoje delo.

In le ne premišljati o svojem zdravju. Neprestano tuhtanje o namišljeni bolezni, je takisto slabo za telo, kakor rešnična bolezen.

Tudi se človek ne sme ozirati samo na telesne pogoje življenja. Duša zahteva najmanj ravnotoliko pozornosti in hoče biti sistematično gojena. Zato treba podvreči delo gotovim pravilom, da se varuje energijo. Treba si privoščati popoln odmor od vsakega telesnega dela, izpremembra in mir. Človek naj bo vesel. Neprestana skrb je že več ljudi spravila v grob, kakor preobilca dela, bridkost in beda. V humorju je rešitev pred mnogo bridkostjo. Ker niti možgani niti srce v bdenju in v spanju ne ustavijo popolnoma svojega delovanja, zato je izpremembra skoraj istotako blagodejna, kakor počitek sam.

Stvar, ki igra veliko vlogo pri podaljšanju življenja, posebno v starosti, je gojenje kake zabave, kakega dela, izvezen vsakdanjega opravila; ali da neguješ kako umetnost ali da nabiraš znamke, starine, metulje itd.

«Nikakor se ne smemo siliti, da bi manj spali nego potrebuje telo — potreba spanja je pri ljudeh jako različna, ne da se zato postaviti nikakih splošnih predpisov. Sveži zrak in preprostost v načinu življenja, to sta skrivni sredstvi, ki nam obljubujeta dolgo življenje».

M. GREGORIČEVA:

GRINTE.

Solze v oči je mladi zagovornik, doktor Ivčetič, izvabljal na sodni razpravi. Tako nadrobno je umeval razlagati o nedolžnosti mladoletne ženske ter pobijati natočevanje in ostro obsodbo proti njej, da se je poslušajoče občinstvo brez vsakega usmiljenja in z gnjevom spominjalo brezvestnosti pohotnega sleparja, ki ga je usmrtilo obupno dekle, od njega zapeljano...

Nastal je odmor in dovoljen je bil kašelj in šepet. Kako izborna ume branitelj zagovarjati stališče zdvajane

ženske! Pozna se mu, da ni negovatelj hlimbe in krutosti! Pozna se mu, da poseduje najplemenitejšo dušo, da čista in uvažuje ženske pravice, da se zaveda veljave njenega poštenja, da zapopade obup onesrečenega dekleta, ostavljenega v sramoti, v žalosti, v razočaranju, v obupni bridkosti. Pozna se mu, da s prepričanjem obtožuje zapeljivca, da z uverjenjem graja podleža, nizkotneža: —

Sodnji sluga pozvončklja in odmor je pretrgan.

In zopet se razlega zvonki glas mladega odvetnika po sodni dvorani. Vnovič zaklinja porotnike z opominjalnimi nasveti naj sodijo milo, naj sodijo sočutno ujetu morilko ter naj si predočujejo neznačajno dejanje zapeljivca, satira, moralnega zločinca. Fulminanten je bil njegov govor in celó okolistoječim moškim se je v prsih premaknilo srce. In zagrmel je hrupen aplavz po sodni sobani... Ko pa je vrišč ponehaval in si je zagovornik brisal znoj raz čelo, je izza stropa, izza galerije nenadoma priletel vanj zavozlan robec, z ognjevitim vzklikom: Lopov, lopov! — — — — —

Fran Žgur.

† Dr. Ivan Tavčar-ju.

Med majhnimi najmanjši jaz naj pel bi Tvojo hvalo?

Ne, ne! Ti sam možat obraz moči, krasote, naš izraz vklesal si, kakor v skalo — Izraz poguma in odpora, v njem pónos višji, kakor gora...

Ponosnih gor ponosni sin!

[Beseda Troja, djanja peljala rod sta do višin spoznanja, naših bolečin. — Med gromom, bliskom si postavil zapisal nam in sebi v slavo! Presekal Ti si mrak teman, šel z nami na višine — s krasoto Mojzesa obdan pokazal naš nam Kanaan — — Ob čelo domovine privil si rož, povesti zlatih, globokih misli, sil bogatih...

A Leta, čuj, šumi, šumi v objem globok Te vabi; zagrnila Ti smrt oči — Ti greš od nas tja v mraz noči, kjer vsa britkost se zabi — naj Lete šum ti vgasne boli, mi Te ne zabimo nikoli!

Saj Ti si, kakor blisk goreč na sredi naše tmine — in Ti si, kakor brušen meč, kot vzdih ljubezni koprneč, ki lajša bolečine — Govori z nami, daj, govori kot z burjo hrast na strmi gori! —

VIDA:

STOJAN.

Megla pokriva opustošeno planjavo; nobenega življenja nikjer. Le tu pa tam zakriči jata ptic, ki nizko plava nad zemljo. Njih zategli glasovi se izgublajo v ozračju, ki vse sivo visi nizdol. Polagoma se megla umika, in daleč naokoli se vidi po žalostni okolici, ki jej je kras le kaka redka skala. Nekoč je bilo tod vse polno življenja a sedaj je dom smrti. Smrtni sovrag kristjanov je tod divjal, in uničil rod za rod. Pač so se znašli junaki, ki so šli v bran za svojce za rodno grudo, a premoč jih je uničila, in redkeje so prihajale vrste onih, ki so slavno umirali za svoj rod, za svojo zemljo. Kakor rahel vzdih je šlo čez njo... kot da kliče svojce nazaj... Vendar glej! Kot, da je našel vzdih svoj odmev! Tamkaj izza skale se nekaj giblje; človek! Zdajci se mu vidi v obraz. Njegovo lice je blede, pogled boječ in zmeden kot bi se bal ali ne ugleda grozne prikazni; svojih preganjalcev. To je mladi uskok Stojan, ki je ravnokar ušel iz ujetništva. S strahom se spominja ubogi mladeč, koliko ga je stala ta njegova drzna nakana; a kje je še cilj...? Pol poti ima še pred seboj, in pred njim se razprotira pušta plan, za njo nejasna bodočnost. Bog ve kaj mu prinese? Morda grenko smrt, ali pa ono sladko življenje, ki si ga želi vsak hip, ki si ga ves ubog slika ob strani svoje devoyke Jelice. Vprašanje je težko, pričakovanje nedečakljivo...: Previdno se ozre mladenič na vse strani, posebno v ono smer, odkoder prihaja. Ko se prepriča, da mu za sedaj ne grozi nobena nevarnost, nadaljuje pogumno ono pot, ki si jo je omislil, ono, ki ga skoro pripelje v svobodna življenje. Domislil se je preteklosti...

Bil je edinec, ljubljeneč svoje majke. Koča mu je stala ob vznožju hribovitega skalovja. Oče mu je umrl mlad, in zapustil mlado lepo vdovo, njegovo mater. Junaški čini, ki so jih izvojevali njegovi dedje, očetova hrabrost, vse to je pomoglo tudi njemu, da je zadobil prvo mesto med svojimi vrstniki. Bil je vreden naslednik svojih junaških prednikov, ki so spavali večno spanje na Kosovem polju, zgodovinskega pomena za srbski narod, [Bilo mu je dvajset let. Tačas se je zagledal v brhko a ubogo deklico. Ljubezen je rastle z vsakim dnem in se razvijala kot nežen poprek, gojen od skrbne roke. Ker je bila ljubav tajna ostalemu svetu, je bila še slajša...

A zakleti sovrag Slovanov, ni dal miru ubogemu izmučenemu narodu, ki je skoro oslabil vsled vednih bojev. Že zopet se je zbirala nevihta nad njim. Tedaj je drvelo vse pod orožje. S svetim navdušenjem so hiteli junaki k svoji četi. S pravičnim srdom v srcu so se pripravljali, da naenkrat uničijo ono premoč, da strejo okovje, ki jih žuli že leta in leta. Splošno navdušenje je vladalo v pozameznem delu izmučene Srbske. Uboge majke! Koliko, hrabrih sinov in mož so žrtvovale na altar svete domovine, ki je zahtevala vedno več žrtev zase. Le trdna močna ljubezen jim je blažila slovo od rodnega krova. Plakajte devojke, vrle hčerke ponosnega naroda! Vaši mladeniči gredo v boj, v boj za osvoboditev tiranstva grozovitih Turčinov....

Zarja je krvava svetila onega dne, ko so se odpravljali čili sokoli proti svojim sovragom, njim, ki so v zase-di prežali na svoj plen.

Tudi v selu našega Stojana so se pridno pripravljali mladi sokoli, da poletijo na bojni ples. Ponos in nada sta igrala v srcu vsakega, ko si je ogledoval četo mladih junakov. Orožje se je zlokobno svetlikalo v njih rokah, mišičasti udje bodre postave, vse to je pričalo kaj premorejo njihove moči. Na čelu vsem je stal hrabri Stojan, roka se je krčevito oklepala handžarja, zdaj pa zdaj ga je dvignil kot bi pretil sovragom iz daljine.... Še enkrat so se zbrali vsi, da se v objemu poljubijo in poslovijo mogoče za vedno.

Poveljnikovo oko je pozorno iskalo ali ne ugleda žarni obraz svoje izvoljenke, — zdajci se mu zjasni obličje. Njegov pogled se je ustavil pri zboru deklet, ki so prišle, da vidijo še enkrat svoje. In med njimi je bila tudi ona, kraljica njegovega srca. Zaželel si je, da jo pokaže svetu, da jo objame in poljubi pred vsemi. —

Tedaj pa se spomni onega bajnega večera, ko je luna žarko sijala in so slavčki pevali mlado himno čiste ljubavi, kako sta si sveto zaprisegla skrito ljubezen do njegovega povratka. Pozneje naj bi ju pop zvezal pred al-

tarjem. Še zadnji vroč pogled in četa je odjahala v diru.

Dolgo je že tega. Njegovi junaki so bili nepremagljivi. Mnogo škode so napravili onim; skoraj so jih vrgli daleč nazaj v deželo Osmanov. Zmagovito so se že vračali proti daljnemu domu, a tedaj jih je nenadno dohitel poraz. Častilcem Izlama je prišla velika nova pomoč, in tedaj je mnogo njegovih zapustilo nadežno življenje na bojišču. Veliko je bilo ujetnikov, med njimi vodja krdela, Stojan. Obup se je polajševal mladih hajdukov, ki so bili poklicani, da izvojujejo slavno zmago, in da sterejo v prah proklete krvnike. Vse lepe nade so bile uničene. Črni gavran, ki je krožil nad žrtvami padlih, je kljuval tudi v sreih bednih ujetnikov. Gnali so jih daleč v nepristopne kraje, kjer naj bi robotali in gladovali sinovi slavnega rodu....

Potekla so tri leta od tedaj.

Selo je malone izumrlo, kar jih je ostalo so bili sami žalostni obrazi. Ni bilo glasu o onih, ki so odšli. Devojke so tožno povešale glavice, ni bilo sokolov, da bi jih popeljali v «kolo», da bi pevali o Srbski, o carju Lazarju, o Kosovem. Žalost in bojazen se je naselila v njih srca.

Rojstvena koča Stojanova je samevala pod goro, manjkalo je življenja v njej. Bedna mamica je tuje umrla, njeno srce je slutilo sinov poraz. Negotovost usode jo je uničila strla, da si je često prisijalo solnce v borno kočo, solnce ki ga je donesla sosedova Jelica. Vendar je tudi njo skrbelo ker mladeničev le ni hotelo biti nazaj. Zla slutnja se je naselila prav tja v kotiček srca, skrb in strah, sta jo mučili, in kakor glava bedne starice, je klonila tudi njena črnolasa, glavica. Njeno srce ga je klicalo, iskalo ga po njegovih potih, a ni, ga bilo, da bi jo potolažil v njeni samoti.

Kot običajno, tako je tudi neke nedelje sedela nedaleč od doma, pod stoletno lipo. Uglobila se je v veselo preteklost. Spomini so jo objeli s svojimi silnimi močmi, strmela je v

daljavo, kot bi ondi iskala svojih odgovorov in pojasnil. V svoji razmišljenosti ni zapazila, bedne postave ki se ji je bližala od nasprotni strani, postave ki se je le težko premikala naprej. Skoro bi se trudni pešec zgrudil, toda ne, neumevna moč ga je zopet prešinila, moč ki mu jo je vlil pogled na deklico pod lipo, pogled nanjo, Jelico. Brez besed, ves blažen od sreče razprostre svoji roki, napravi par korakov in z glasnim vzklikom se zgrudi ob stran nič slu-teče deklice. Devojka se prestrašena zdrami iz zamišljenosti, in se vsa tresoča skloni k nezavesnemu. En sam pogled, in vesel vzklik se ji iztrže iz globine, saj gladni razcapani siromak ni bil nihče drugi, ko njen težko pričakovani Stojan.

Kmalu po tem degodku, je priplavala v deželo, na svojih lahkih krilih cveto-ča pomlad, oznanjevalka novega življenja. Selo je oživel, in narod se je pripravljaj, da pozdravi svojega izgubljenega junaka. V koči pod goro je zopet dihalo življenje. Tukaj se je vrtela Jelica okoli svojega Stojana, ki je bil sedaj ves oživljen. Iz početka nežne devojkine oskrbe in svoje trdne narave si je končno opomogel. In glej! Danes vidimo obeh na poti iz cerkve. Jeličin obraz je ves ožarjen od ne- navadne miline in sladke sreče. In Stojan neke danji hajduški glavar? — Z ljubeznijo gleda svojo ženko, a njegovo oko ni jasno, njegovo srce se krči, njegova duša je zastrta s tanko tančico žalosti, ona plaka nad izgubo onih mladih sokolov, ki so poleteli ž njim na bojni ples in tam ostali. — Vse selo se je zbralo, da vošči srečo mlademu paru, pri tem pa je vse plakalo, saj tudi njim je silil spomin v prešlost. Vršila se je nekaka žalobna slavnost, pri kateri Stojan ni mogel zamolčati prisege, da krvavo maščuje svoje brate. In res! Zbrali so se krog njega hajduki iz vseh sel, da navalè na svoje tirane. In usoda jim je bila mila.

Siv starček je danes hajduk Stojan, nič več ne suče meča častno in junško v desnici, prav rad pa svira na gusle in poje narodne pripovedke.

KONEC.

DROBTINE

GOSPODINJSTVO.

Razsvetljava.

Tolika izpremema se ni vršila tekom časa v nobeni stroki naših potrebščin, kakor pri razsvetljavi, ki je bila izprva jako pripresta in nezadostna. Prva luč, ki si je človek nadomeščal ž njo dnevno svetlobo, so bile

baklje in trske, navadno iz jelovega lesa, ki zaradi smolnate snovi raje gori. V nekaterih krajih uporabljajo še dandanes suhe brezove ali leskove baklje za razsvetljava, zlasti po temnih potih ali pri delu na prostem.

Že najstarejši narodi starega veka, kakor Indijanci, Egipčani, Izraelci i. dr. so razsvetljevali svoja stanovanja z *oljnatimi svetilkami*. Tudi stari

Grki in Rimljani niso imeli nič boljših razsvetljave. Na trgih so prižigali *smolo*, ki so jo imeli v *kotličkih*, ali pa *smolnate baklje*. V stanovanjih pa so imeli male, plitve posodice, nali-te z oljem, ki je iz njega moel stenj. Take svetilke uporabljajo ljudje še danes kot nočne lučice. Mnogo stoletij so brlele take leščerbe, dokler jih ni začela izpodrivati *sveča*. Delali

so je že Rimljani, ki so prevlekli kos sukanega prediva z voskom ali smolo. Za časa Konštatina Velikega so se uporabljale take sveče le pri posebnih svečanostih. Ker je bil vosek silno drag, so jih mogli imeti le bogatini in cerkve. Navadno ljudstvo pa je ostalo tudi še nadalje pri navadnih svetilkah ter pri bakljah in trskah.

Prvalojnata sveča se je prižgala na Angleškem v 12. stoletju. Trajalo je pa celih 300 let, preden se je razširila ta sveča po vsej Evropi. — V drugi polovici 18. stoletja so se oljnathe svetilke mnogo izboljšale in tudi olje so začeli čistiti, kar je dajalo prijetnejšo in tudi čistejšo luč. Kot boljša razsvetljava pa so se uporabljale prav dolgo lojnate sveče.

Šele l. 1830 se je začela plinova luč, ki se je na Angleškem rabila že l. 1798. Od tedaj je izpopolnitev razsvetljave hitro in dobro napredovala. L. 1832 so se vpeljale *stearinske sveče*. Poznamo pa še *voščene, parafinove in spermacetke* sveče. Od kar pa je zaslovela severna Amerika zaradi mnogih vrelcev kamenega olja ali petroleja, se je umaknila skoraj vsaka druga razsvetljava *petrolejevi svetilki*, izvemši plinovo luč.

Petrolej je dandanes najnavadnejša, pa tudi najcenejša razsvetljava. Največ vrelcev kamenega olja ali petroleja ima Severna Amerika in Vzhodna Indija. Prepričali so se pa, da so ti vrelci navadno v obližju črnega premoga in zato mislijo, da se naredi iz razgretega premoga. Ker pa petrolej, kakoršen je v zemlji, ni čist, ga je treba še čistiti ali rafinirati.

Svetilni plin se dobiva potom suhe destilacije iz premoga, lesa ali toščice. Najpogostejše se nareja iz premoga ali pa iz onih snovij, ki preostajajo pri čiščenju petroleja. Svetilni plin daje mirno in svetlo luč in proizvaja mnogo toplote. Kadar se plinova luč ugasuje, treba posebne opreznosti; ako plinova cev ni dobro zaprta, se uhajajoči plin razprostre po celi sobi in postane lahko smrtno nevaren. Človek se lahko zaduši.

Najlepša je *električna razsvetljava*, ki je vpeljana po mnogih velikih mestih. To je najudobnejša in najčistejša luč, a je tudi najdražja. Poleg tega pa sveti električna svetilka preveč in ne docela enakomerno, kar je kvarno za oči.

Svojstva dobre razsvetljave. Kakor je umetna razsvetljava neizogibno potrebna, tako važno je tudi zlasti za matere in gospodinje, da znajo pravilno ravnati z njo. Treba je skrbeti, da ne postane razsvetljava škodljiva

očem in zdravju sploh ter da ne povzroči kake nesreče. Vobče naj veljajo glede razsvetljave sledeča pravila:

1.) Razsvetljava naj bo kolikor možno razdeljena po vsej sobi enako.

2.) Luč bodi podobna dnevni svetlobi; goreti mora mirno. Cilindri na svetilkah naj pospešujejo mirno razsvetljava.

3.) Svetilke treba posebno skrbno in marljivo čistiti; tudi najboljše svetilka ne ugaia, ako ni snažna. Snaženja svetilk ne odlašaj do večera, nego opravi to podnevi. Najbolje je, da osnažiš svetilke zjutraj po glavnem pospravljanju. To velja zlasti za petrolejke, ker se petrolej pri luči rad vname, osobito ako je slabo prečiščen. Stenji svetilke mora biti na obeh oglih nekoliko zaokrožen.

4.) Ne menjavaj prehitro razsvetljave ter ne delaj sedaj pri prav svetli, drugič zopet pri medli luči.

5.) Luči ne ugašaj tako, da bi utrinek predolgo tlel, ker to spridi zrak in je zato jako škodljivo. Sploh treba vsako razsvetljava, ki napravlja dim in neprijeten duh, čimpreje odpraviti.

O ROČNIH DELIH.

5. Vilčasta zanjka. Prvo in drugo vrsto naredi po vzorcu tuneške zanjke. Vilčasta zanjka nastopi torej še le v tretji vrsti. Ta nastane, ako se med vsako tuneško zanjko eno zanjko najme in obdrži na kački do konca vrste. Nato se te — vilčaste zanjke — druga za drugo izpustijo. Četrta vrsta obstoji iz tuneške in prej nastale vilčaste zanjke. Naslednje vrste se kačkajo na isti način.

6. Školjkasta zanjka. Kakor dosedanje prične tudi ta še le s tretjo vrsto. Skačkaj nekoliko tuneških zanjek, nato potegni skozi eno zanjko petkrat tako, da imaš na lački pet zanjek; ovij potem kačko z enkratno pavolo in potegni skozi vseh petero zanjek. Na ta način pridobiš školjkasto zanjko. Nato sledi vnovič poljubno število tuneških zanjek, tem pa gorioznačena školjkasta zanjka.

7. Pletena zanjka. Skačkaj prvo in drugo vrsto kakor navadno. V tretji vrsti utikaj kačko v tuneško zanjko in jo zopet izpusti, ko si vanjo zavila pavolo; tako nadaljuj vso vrsto!

8. Ribja koščica. Ko končaš drugo vrsto napravi v prvo tuneško dve ali tri velike zanjke, nato naredi nekoliko

zračnih in zopet dve ali tri velike v isti v prvo utaknjeni tuneški ali drugi zanjki. Nato sledi poljubno število zanjek ali s samimi zračnimi napravljene luknjice in zopet goriomenjena ribja koščica.

Četrta vrsta in sploh vse ostale se delajo istotako le z razliko, da se ribjo koščico naredi prav nad prejšnjo v že napravljeni vrsti.

9. Sestavljena zanjka. Kakor vse druge pride tudi ta zanjka še le v tretji vrsti na ogled. Naredi par tuneških zanjek, nato ovij kačko s pavolo ali volno in štirikrat ali petkrat skozi potegni. Nato zopet nekaj navadnih in poljubno delanih zanjek potem pa vnovič z bombažem ali volno ovita kačka in štiri ali petkrat potegnjena

Brigida v Šmihelu.

RAZNO:

Rijaste liste v perilu namakaj v vročem limonovem soku in izperi potem perilo v čisti mehki vodi. Prav dobro sredstvo je tudi sledeče: Zavri limonovega soka in finega namiznega olja vsakega polovico, pomoči suh rjast madež v to vrelo tekočino in takoj izgine rja. Ali pomoči rjaste lise s ščavno soljo (Kleesalz), ki jo raztopi v malo vode in izperi potem hitro perilo, ker ščavna sol razjeda niti.

Ako ti teče kri iz nosa, si deni mrzle obkladke na čelo in tilnik in sedi povsem mirno. Četudi odteče nekaj krvi, to nič ne škodi. Nikari ne srkaj vode v nos, ker s tem le odstraniš strjenine. Kri se namreč sama od seba hitro strdi in s tem ustavi. Če si pa nemirna in srkaš vodo, se to ne more zgoditi. Ako kri le ne neha teči, daj si košček vate — ali še bolje renoform-vate v dotično nosnico in jo z nozdrvo pritisni proti nosni pregradi. Včasih tudi hitro pomaga, če dvigneš roko tiste strani, na kateri ti teče kri, in jo držiš nad glavo.

Mramornato pločo, ki se je umazala z limono, umijte z vročim lugom in jo takoj dobro zbršite s flanelo ali s sukneno krpo. Lepo se da osnažiti mramor tudi z žganim apnom, ki mu primešajte milnice (žajfnice), da dobite redko kašo. To kašo denite na umazano pločo, zlasti na madeže ter jo pustite na njej pol dne. Potem odstranite apno, umijte pločo z mlačno vodo in jo dobro obrišite z volneno krpo.

Odgóvori na vprašanja.

Tončka: Kaj storiti, da vam radič in solata ne gresta pozlo? ako ju imate za dva dni? Storit, kakor naredim jaz z vsako zelenjavo, torej tudi s špinačo, sladkim zeljem, vohrovom in sploh z vsem, kar ima zelene liste. Pregledajte, da ni vmes kaj gnijajočega in nato zvijte v papir ali položite v posodo s pokrovom tako, da ne pride v dotiko z zrakom. Na ta način si zelenjad ohranite lahko še tri dni svežh. Seveda ne sme biti zelenjava ne mokra, ne vlažna, ker bi v tem slučaju izgubljala ravno zaradi pomanjkljivosti zraku.

Marija: Vi bi rada vedela za pomožno sredstvo, ako je južna preslana? Če ste opazila preosoljenost pravočasno, vrzite v juho kos trde krušne sredice, ki bo vsrkala delce soli. Ako pa ste prišla preslanosti prekasno na sled, priporočite dušo svojemu patronu in potrpežljivo pričakujte pridigo iz ust svojega moža pa kar tiho, tiho bodite!

Mirjam. Kaj bo z nami, prašate? To, kar se zgodi posamezniku, ki je teroriziran to se mora zgoditi tudi množici. Trpeti, prenašati, braniti se z orožjem pameti, ponosa in samoljubja, ako nimate drugega pri rokah, pa gojiti v sebi trdno zaupanje, da odpadejo nekoč z gotovostjo vse sponi, vsi okovi! Toda to se ne more prej zgoditi nego zdrknejo vsi izrodki našega plemena v nasprotniški gugalnik, kajti narodni izrodki niso drugega ko blesnjivost in gnjiloba na tem ali onem predmetu; oni so kakor mozolcilišaji in grinte na zdravem telesu. Ko bo vse to odpalo, bo napočila rešitev..... zato le pustimo jih, s prezirom idimo mimo njih in... zapomnimo si jih. Zatedaj ko bi morda zahoteli zopet zobati z naših jasli....

Bice: Priklicna imena v slovenščini so le: oče, mati, stric, ujec, teta, ded, strina, ujna in svak. Ostale sorodnike pokličemo s krstnim imenom, vendar ne vseh. Soproj npr. ne bo poklical ženino mater s pozivom tašča, pač pa mati ali mama. Ravno tako bo storil pastorek, drugače bi ga utegnili križem pogledati ako bi jo poklical: mačeha!

Ferdinand: Kako darilo naj bi poklonili neki dami? Kupite ji kak »ninolo« to je, kako sohico, resno ali saljivo ali kak mal steberček ali majčkeno vazo za drobne cvetice, seveda ne iz malca ali gipsa, ampak

iz alabastra ali porcelane ali iz prav fine majolike. Ako pa rada čita, nabavite ji kako tako knjigo, s katero ste prepričani, da jo razveselite.

Dorica: Med imeni Zorka in Zarja je razlika kakor med Albino in Avrelijo! Zora se torej glasi v italijansčimi Alba, Zarja pa pomeni Aurora ali Avrelija!

Gospa: Ako ste se udeležili pogreba ali kropitve in Vas je kak član žalujoče rodbine zapazil, ni potrebno, da izražate prizadetost še posebej sočutje.

Nerodnej: Želite nasveta z ozirom na neko drago Vam pismo, ki se Vam je vse raztrgalo? Storit, z njim kar je storil arhivar v Uppsali na Švedskem: Napoleoneva pisma namemjena nasrečni frankoski kraljici Antoinette, je utaknil v okvir med dvoje šip, vsled česar jih zob časa ne more več oglodati, dočim ostanejo zanimatelju v pregled na obeh straneh.

Učiteljska kandidatinja iz T. Pravite, da Vam učna knjiga nepovoljno pojašnjuje seštevanje in odštevanje ulomkov? Najbrže zato, ker se to računanje vrši na dva načina: Če so si imenivci (spodnje številke) enaki, sestavljate ali odštevajte le števec (zgornje štev.)

$$N. pr. \frac{4}{7} + \frac{3}{7} + \frac{8}{7} = \frac{15}{7}$$

$$\frac{70}{9} - \frac{30}{9} = \frac{40}{9}$$

Kadar so si imenivci *neenaki*, je treba poiskato skupni imenivec.

$$N. pr. \frac{3}{4} + \frac{5}{7} + \frac{7}{8} + \frac{11}{14} + \frac{7}{16}$$

Prepišite sedaj samo imenivce in prečrtajte onega, ki se v drugem spaja, nato pomnožite številke, ki ostanejo izven črte imenivcev:

$$\begin{array}{r|rr} 4, 7, 8, 14, 16 & & \\ \hline & 7 & 8 \end{array} \quad \begin{array}{r} 2 \\ \hline \end{array}$$

$$2 \times 8 \times 7 = 112 \text{ (skupni imenivec).}$$

	112	
$\frac{3}{4}$	28	84
$\frac{5}{7}$	16	90
$\frac{7}{8}$	14	98
$\frac{11}{14}$	8	88
$\frac{7}{16}$	7	49
	399	

$$\text{Torej: } \frac{3}{4} + \frac{5}{7} + \frac{7}{8} + \frac{11}{14} + \frac{7}{16} = \frac{363}{112} \text{ ozi. } \frac{39}{16}$$

Podobno se postopa pri odštevanju.

UREDNIŠKA LISTNICA.

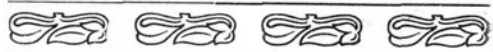
Tržačan v Jugoslaviji. Doposlanih pesmi nisem prečitala, ker sem s par pogledi uvidela, da niso za tisk! Ker ste pa najbrže radovedni, kakšne hibe tiče v njih, Vam povem, da take, vsled katerih bi mojster Župančič v Unionski kleti najbrže tako hribovsko kihnil, da bi se nalezli neodoljivega hlipanja še vsi drugi literati okoli njega.

Ljubljanski akademik: Ob spominu na Vaš verz: „Zorka jaz nisem Mefistus, jaz sem ubogi reven Kristus“, sem se kar sredi mestne ulice tako zakrohotala, da se moram zahvaliti le drdranju raznih koles okoli mene, ker me ni nihče smatral godno za „Trevesov zeleni križ.“ Kadar Vas prevzame še taka poetična jetika, domislite se onega svarila v Svetem pisuu! „Ne izgovarjaj po nemarnemu Božjega imena!“

Brika: Vašega spisa ne morem uporabiti iz sledečega razloga: Poslala ste mi nekaj moke, jajc, soli, sladkorja, orehov in cibib z napisom potica. Kakor pa veste, to ne zadostuje. Potico je treba pravilno zmesiti in speči; še le potem jo lahko nesete ali pošljete v jedilnico! Enako je s spisi: ni dovolj, da mi papir popišete, marveč morate spis pravilno sestaviti in zložiti.

Carletto Pa. Želite, da Vam povrnem nepriobčene spise? Tega ne storim iz treh uzrokov: Prvič, ker Jadranka ni tako premožna, da bi po nepotrebnem denar razusla za luksipa imovite države. Drugič, ker kar ni za tiskarno, je za štedilnik. Tretjič, ker ste Svoje nepopoljne dopise zabeležili na gladek, svetel, krasen papir, se meni varčljivi ženski zdi kar greh zavreči ga; zato uporabim njega čistobebe strani za druge sestavke, vsled česar Vam deloma ustrežem, da dospejo Vaši spisi vendarle v tiskarno, čeprav z drugačnim namenom.

Drugim: Prihodnjič!

Pošljite naročnino!

Dr. ANTON GRUSOVIN

GORICA

Piazza Vittoria 20

ordinira za kožne in venerične bolezni od 9-11, 3-5

Ob nedeljah in praznikih le od 9-11 ure.

Trgovsko-Obrtna Zadruga „Trstu“

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom

Ulica Pier Luigi da Palestrina št. 4, I.

Obreštuje navadne hranilne vloge po **5%**
vloge, vezane na trimesečno odpoved
po $5\frac{1}{2}\%$ ako znašajo 20-30.000 L. po 6% ako znašajo 30-40.000 L.
po $6\frac{1}{2}\%$ ako presegajo 40.000 Lit.

Trgovcem odvarja tekoče čekovne račune Posoja hranilne pušice na dom. Za varnost vlog jamči poleg lastnega, premoženje nad 2300 zadržnikov, vredno nad 50 milijonov lir. Daje posoljila na poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.

Tel. št. 16-04 — Uradne ure od 8-13 — Tel. št. 16-04

Dr. L. BOROVIČKA

Trst - Via Genova 13, I.

ordinira za kožne in venerične bolezni
od 9-12, 3-7.

Ob nedeljah in praznikih
od 10-12 ure.

Na novo otvorjena zaloga pohištva

kakor spalne sobe, vsakovrstne blazine ter kuhinjska oprava, vse po najnižjih cenah. Priporoča se za obilen obisk

Ivan Zupančič - Gorica

(na Starem trgu) Piazza S. Antonio št. 8-9

Izšlo je III. izdanje Italijansko slov. slovnice

(Marica Gregoričeva-Stepančič)

Knjiga je namenjena Italijanom.
STANE 8.50 LIR.

Med Slovenci je knjiga dober pripomoček onim učiteljem, ki želijo s popolno dovršenostjo in z lahko metodo naučiti Lahe našo govorico.

Na prodaj je v vseh ital. knjigarnah in pri upravi Jadranke.

Izšla je II. izdaja Slov. italijanske slovnice

(Marica Stepančičeva-Gregorič)

Knjiga služi Slovencem, ki se hočejo dovršeno izpopolniti v italijanščini. V Trstu je na prodaj v knjigarni Štoka, v knjigarni Cappelli in pri upravi Jadranke.

STANE 8 LIR.

